

Col·laboracionisme i resistència

Per JORDI ARBONES

o jurídica de Catalunya, i dotat amb dos mil pessons mexicans. Aquest premi és indivisible. Un exemplar del treball premiat haurà de lliurar-se als dotadors del Premi, els quals es reserven el dret de publicar-lo.

Premi President Francisc Macià. — Al millor assaig, glòsa o poema relatiu a les gestes o llegendes catalans o als episodis patriòtics de la història moderna de Catalunya, dotat amb cinc-cents pessons uruguaians, pel Casal de Catalunya de París i la C. O. dels Jocs Florals de Montevideo.

Premi President Companys. — Al millor treball de caràcter històric o literari que enalteixi l'esperit liberal i democràtic del poble català, dotat per l'ORFEO CATALA de Mèxic, i premiat amb cent dòlars.

Premi Pau Casals. — Al millor treball crític o folklòric sobre música, cançons o danses catalanes, premiat amb cent dòlars pel CENTRE CATALA de Guadalajara, Mèxic.

Premi Pompeu Fabra. — Al millor treball sobre l'idioma català, instituit i dotat pel PATRONAT DELS JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA, de Mèxic, amb cent dòlars.

Premi Jaume Serra Hunter. — Al millor estudi relatiu a la Història de la Cultura Catalana, dotat per l'INSTITUT CATALA DE CULTURA, de Mèxic, premiat amb cent dòlars.

Premi País Valencià. — Al millor treball en prosa o vers, de tema lliure, amb preferència relacionat amb les terres valencianes o d'autor valencià, instituit i dotat per la CASA REGIONAL VALENCIANA, de Mèxic, amb cent dòlars.

Premi Edicions d'Aportació Catalana (Entre tots ho farem tot). — Al millor estudi que tracti un tema polític, social o econòmic, o qualsevol aspecte fonamental per una política d'integració dels Països Catalans i la seva aportació col·lectiva a una estructura europea basada en el principi de les nacionalitats, instituit per l'OBRA DEL DICCIONARI de Barcelona i dotat amb cinc mil pessetes.

Premi Antoni Rovira i Virgili. — Sobre un tema de la Història del Catalanisme, instituit pel CONSELL NACIONAL CATALA, i dotat amb cin-cents pessons mexicans.

Premi Enric Martí i Muntaner. — Sobre el tema "Aportació dels catalans a l'Amèrica", instituit per la C. D. del CLUB CATALA de Córdoba, Argentina, i dotat amb dos mil pessons argentins.

Premi Presidència de la Generalitat. — Al millor treball referent als problemes econòmics o social d'avui dia a Catalunya, dotat amb cent dòlars, per l'Honorable President.

Premi Lluís Companys. — Dotat amb cinc mil pessetes pel C. del F. D. de C.

Premi Maspons i Anglès. — Glosant la tasca d'aqueix patriota a favor de Catalunya. Dotat amb cin-cents pessons uruguaians per ARMONIA FIGUERES, de Montevideo.

Premi Concepció Rabell. — Premi de cent cinquanta dòlars, dotat pel Consell de la Collectivitat Catalana de Buenos Aires i pel Professor Josep Trueta, d'Oxford, al millor recull de narracions, evocacions històriques, impressions de viatges, etc., inèdit o publicat després d'agost del 1960.

PREMIS LOCALS

Premi José Enrique Rodó. — Sobre el tema "Catalunya davant la integració europea", dotat amb 300 pessons uruguaians pel CASAL CATALA de Montevideo.

Premi Maria Vivó de Nin i Silva. — Dotat pel Doctor NIN i SILVA de Montevideo

Van ésser molts els escriptors catalans que, així que Catalunya fou "ocupada" per les forces franquistes, van agafar la "rinoceritis". També és cert, però, que en aquells moments foren molts més encara els qui van donar el crit de: "No capitulare!". L'ocupació franquista a Catalunya fa quasi vint-i-cinc anys que dura. És aquest un període molt llarg. Val la pena revisar el procés que ha seguit una pesta tan terrible com la "rinoceritis" i les reaccions que s'han produït entre la "intelligentzia" catalana, durant aquest llarg any.

Considero convenient orejar aquest tema ara, perquè darrerament diversos comen-

amb 1500 \$ ur., "al millor treball que remarqui la influència d'artistes catalans en l'art uruguaià".

Premi Acadèmia Nacional de Lletres de l'Uruguai. — Sobre el tema: "Aspectos relacionados con Cataluña en Los Tres Gauchos, de Antonio Lussich". Dotació: Medalla i diploma de l'Acadèmia Nacional de Lletres.

Premi Orestes Araújo. — A la millor recopilació i estudi de catalanismes en el llenguatge uruguaià, dotat per S. FAR, amb 250 \$ ur. Cas de no atorgar-se enguany aquest premi, resta establert per als Jocs Florals de l'any vinent, doblant-se la dotació.

NOTES:

Les composicions, llevat de les que optin a premis pels quals s'estipulin condicions especials, han de ser inèdites i escrites en català.

Els originals han de presentar-se en tres exemplars, escrits a màquina, sense firma, però encapçalats amb un lema i acompanyats d'un plec clos que contingui el nom i l'adreça de l'autor, i en un sobrescrit el lema i el títol de la composició.

Es convenient que els originals indiquin a quin premi opten de preferència.

Els concursants poden delegar la representació, fent-ho constar en el plec clos, o en un altre tramès expressament.

Els originals s'han de dirigir al Secretari del Consistori, Prof. JOSEP MARTI SANES, Avda. AGRACIADA 3558, Ap. 10, Montevideo, R. O. de l'Uruguai.

L'admissió queda closa el dia 15 de setembre; però el Consistori prendrà en consideració tots els treballs dipositats a correus després de la data esmentada, si té temps de llegir-los i judicar-los abans de dictar el veredict.

El Consistori es reserva, amb excepció del Premi Prat de la Riba, per un any el dret exclusiu de publicar les obres premiades.

Oh poetes! rebeu inspiració per cantar la patria, la fe i l'amor, i nosaltres discredició a judicar i encert a premiar.

El present cartell de convocatòria és dictat a la ciutat de Montevideo el dia 4 de maig de 1963 pels VII Mantenedors:

Margarita Xirgu, Presidenta; C. Sàbat Erceatty, Blanca París de Oddone, J. Zavala Muniz, F. Bergós Ribalta, Avenir Rosell, J. Martí Sanés, Secretari.

taris arribats de casa nostra han accentuat una angouxa que va néixer en mi quatre o cinc anys enrera. Efectivament, a través de cartes, de converses, amb persones acabades d'arribar de Catalunya, d'articles en revistes de Barcelona, etc., ens hem anat assabentant que "les coses han canviat molt", que "han aflluixat molt", que cada dia es publiquen més llibres en català, que es graven discos de les cançons més modernes en català, que es publiquen una o dues revistes per a infants en català...

Molt bé, això està molt bé, i no hauria d'ésser motiu per a produir angouxa, al contrari... sí, al contrari, ens hauriem d'alegrar... Sé massa bé tot allò que ha costat, i costa, aconseguir aqueixes victòries. Perquè són autèntiques victòries i fruit d'una lluita totes aqueixes realitzacions que alguns ens presenten com si fossin concessions del règim. I cal tenir present que, malgrat tot aqueixos símptomes que podrien fer pressuposar un canvi en la política franquista vers Catalunya, corresponen només circumstancialment a una sèrie de fets superficials. Darrera de tot això no ha canviat res. Fa uns mesos, solament, que Jordi Pujol fou lligat amb cordes de nailon, amb les mans darrera els genolls, mentre sàdicament li aplicaven cigarretes enceses a l'esquena. Interrogatoris de sis i set hores se succeïen a la Via Laietana sense sol·lució de continuïtat. La policia viola domicilis a qualsevol hora de la nit. En el curs 1961-62, prop d'un centenar d'universitaris foren detinguts, cinc sotmesos a Consell de Guerra Sumaríssim.

Es van imposar penyores per més de 80.000 pessetes a estudiants que d'una manera o altra van manifestar-se contra el règim. Fracassa tota temptativa encaminada a la publicació de diaris o revistes en català. Els llibres que es publiquen són curiosament censurats (*Incerta Glòria*, de Joan Sales, fou amputada en una tercera part de la versió original i ara es publicarà integrament a França traduïda al francès). Sobtadament no apareixen més determinades publicacions (*L'ocell de paper*, *Quart creixent*). La correspondència és controlada minuciosament. L'ensenyament del català a les escoles i universitats és prohibit...

Mes, allò que m'angouxa, allò que em neguiteja, és pensar en la forma com reaccionen, o com reaccionaran, els intel·lectuals catalans davant aqueixa situació, si es deixaran enganyar pels miratges. I justament, els comentaris a què em referia més amunt em confirmen que hi ha motiu per a preocupar-se.

L'atac comporta com a reacció defensa, potser contraatac. A la pressió es pot oposar resistència. Si no hi ha atac, no hi ha defensa ni contraatac. Si no hi ha pressió,

Catalunya, 109 (juliol 1963)

no s'ofereix resistència. Ara bé, es pot, però, atacar; o bé es pot col·laborar amb l'enemic. Poiser l'únic canvi que s'ha produït, per part del règim, consisteix, precisament, a no atacar ni pressionar d'una manera oberta, i aleshores ens trobem en l'alternativa d'atacar nosaltres o bé de col·laborar.

Sastre va fer un estudi de la psicologia del col·laborador (*Situations III*). A part de considerar-lo un traïdor, li atribueix tendències massoquistes i homosexuals. No hem, forçosament, de compartir per complet aqueixa opinió, però crec encertat considerar el col·laborador com un traïdor. Considera, també, la col·laboració, com un fet de desintegració. Els col·laboradors surten de les files d'aquells que no s'han assimilat, que no formen part integral d'un grup o partit polític. Si traslladem aqueixa idea a Catalunya, sols podrem comprendre el col·laboracionisme entre els catalans, si acceptem, a més, que els col·laboradors són mancats de consciència nacional. Això explicaria la "vinoceritis" col·lectiva del nostre poble. Mancat de consciència nacional, no ha tingut força per a oposar-se a la tirania destructora del franquisme d'una manera compacta i total. Solament s'ha manifestat la resistència entre els petits nuclis dels artistes i intel·lectuals i no sempre d'una manera massa evident.

Alguns, sobretot els partidaris de l'acció, han dubtat de l'eficàcia d'aqueixa resistència i àdhuc l'han criticada. És clar que, en la majoria dels casos, aqueixes crítiques les han fetes resguardats per la impunitat que els dona la distància, des de la seva posició d'exiliats. Per això, moltes vegades, resulta difícil i perillós jutjar les accions de la gent de l'interior des de la nostra butaca d'Amèrica. Aqueixes crítiques sols poden ésser justificades si són fetes amb l'afany de construir, de fer obrir els ulls d'aquells que els tenen closos de tant estar immersos en les tenebres de la dictadura. De cap manera no es poden justificar quan són prenyades per l'esperit del "rebentisme".

L'acció dels resistents a Catalunya ha estat una acció passiva, però eficaç. També a França fou la minoria intel·lectual, la qui va iniciar la Resistència, i ho va fer amb les mateixes armes que s'han utilitzat a casa nostra. Simone de Beauvoir, en la seva autobiografia *La Force de l'Âge*, descriu així l'actitud dels escriptors: "Els escriptors de

la tendència nostra havien adoptat tàcitament certes regles. No s'havia d'escriure en els diaris i revistes de la zona ocupada, ni parlar per Radio París; es podia treballar per la premsa de la zona lliure i en la Radio Vichy; tot depenia del sentit dels articles i de les audicions. Publicar un llibre a l'altra banda de la línia era perfectament lícit; el problema era en aquest costat; finalment es va considerar que també aquí conformisme més vergonyant de part d'una gran majoria de catalans, no cal fer ni allò que comptava era el contingut de l'obra". Sartre no va dubtar a proposar a Barrault la representació de *Les mosques*, perquè en aqueixa obra "exhortava els francesos a alliberar-se de llurs remordiments i reivindicar contra l'ordre llur llibertat: volia ésser escoltat". L'escriure aqueixa obra representava per a Sartre "l'única forma de resistència que li era accessible".

A Catalunya també es van acceptar certes regles. Es pot dubtar de l'eficàcia de la participació de Carles Riba en el I Congrés de Poesia, celebrat a Segovia l'any 1952, mes ningú no pogué dubtar de la integritat i valentia del Mestre quan es va saber la motivació i el comportament del malaguanyat poeta durant l'esmentat Congrés. No obstant, quan ens diuen que un escriptor català s'asseu a la mateixa taula que un ministre franquista, ens costa comprendre l'eficàcia d'aqueix fet i no ens és tan fàcil de no dubtar de la integritat d'aqueix escriptor. Molt més, encara, quan llegim: "La nit de Sta. Llúcia a l'Hotel Colon, de Barcelona, després d'ésser proclamats brillants guanyadors dels Premis Sant Jordi i Josep Ixart, Manuel de Pedrolo i Jordi Ventura varen renunciar a l'honor de la popularitat radiofònica. El preu exigít era excessiu i van considerar que "allò" era inacceptable i una malversació... espiritual innecessària". El contrast és massa violent per tal que s'escapi a ningú el valor d'una actitud o de l'altra. Naturalment, avui dia, es parla molt de l'eficàcia i no seria estrany que un acte com el que van

efectuar Manuel de Pedrolo i Jordi Ventura sigui considerat ineficaç. Cal aclarir, tot seguit, que tota una sèrie d'actes similars en aquest, precisament, han fet que Catalunya, tot sofrint l'atac més terrible i de conseqüències més anihiladores de la seva història, encara sigui viva i en peu de lluita.

Durant el "X Consejo Nacional del Movimiento" es va estudiar una ponència sobre "el problema del separatismo y medios para combatirlo", en la qual, per descomptat, es tractaren els "problemes" base i català. Sembla que els resultats d'aqueix estudi no s'han fet públics, perquè les conclusions i ens trobem davant el fet del són totalment oposades a la política que practica el govern. La conclusió general ha estat que, "como antídoto al separatismo, la mejor solución es fomentar la personalidad de las regiones dentro del amor firme a la patria común". El Sr. Carceller, ex-ministre d'Indústria i conseller nacional, va adreçar una lletra al president de la ponència, en la qual deia: "el único problema catalán consiste en encontrar un gobierno que haga una política inteligente en Cataluña". Crec que no cal subratllar la importància d'aqueixes conclusions ni l'abast dels efectes si s'arriben a portar a la pràctica. Perquè si és cert que el govern practica una política oposada en aqueixes conclusions i ens trobem davant del fet del conformisme més vergonyant de part d'una gran majoria de catalans, no cal fer ni una mica d'esforç per tal d'imaginar-nos aqueixos mateixos catalans ballant sardanes amb els ministres franquistes el dia que posin en pràctica una política d'acord amb els resultats de la ponència esmentada.

El dia que el govern franquista deixi d'atacar Catalunya, serà el moment que Catalunya haurà de passar a l'ofensiva; perquè aleshores ja no es tractarà de sobreviure, sinó de definir, d'una vegada, el propi destí: com una nació més en el destí històric d'Europa o com una regió més dins el destí històric d'Espanya.

SECCIO D'ART ESCENIC DEL

CASAL DE CATALUNYA

DIA 18 D'AGOST A LES 18 Hs.

ESTRENA DE

El senyor Bonhome i els incendiàries

Comèdia en dos temps de MAX FRISCH.

Traducció directa de l'alemany

per FRANCESC X. CORTADA i JOAN BAS COLOMER

Direcció general: FRANCESC ARNÓ.

Escenografia: NICOLAU RUBIÓ.

Arjó y Canals S.R.L.

Capital \$ 400.000.- m/n.

SUCESOR DE

ARJO y FERRER, SRL.

Fundada en el año 1914

Electricidad - Iluminación Moderna
Materiales

CANGALLO 1579 BUENOS AIRES

- T. El. 35 - 1358 -